

13. A KERESZTÉNY ÉLET EGYSÉGE

a) *Probléma*

Mint hogy a keresztény életben az egymástól legmesszebb álló végletek találkoznak, azt gondolhatnánk, hogy ezek egysége valóban nem lehet sikerült egység. Ismerünk mi jól kisebb végleteket, amilyenek pl. hideg és meleg, öröm és szomorúság, igaz és hamis, jó és rossz, élet és halál, stb., s ezekről tudjuk, hogy nem lehet őket egységbe fogni anélkül, hogy sajátos jellegük meg ne változzék, ha pedig nem változik a sajátos jelleg, akkor nem is lesz valódi egység.

Ez a tapasztalat kísért a keresztény élet egységével kapcsolatban. Tehát: vagy nem marad meg a négyféle élet *sajátos jellege*, vagy nem lesz *igazi egysége*.

Kétségtelen, hogy ránk emberekre hiába bízta volna bárki az egység megalkotását. Keveset sejtünk mi a dolgok lényegéből s így egyesülési lehetőségéből is. Annak a négy életnek egységét azonban Isten teremtetette meg, aki tökéletesen ismervén az összetevők lehetőségeit, úgy egyesítette őket, hogy eredeti jellegük is megmaradt.

Gyöngye hasonlatunk is van erre az emberi kéz által eszközölhető növénynevelésben. Megmarad a fa teljes mivoltában, gyökértől az ágakig — s mégis, ha más rügyeket szemzünk ágába, szerves egységbe kerülnek, s a rügyből már az újfajta növény fejlődik. A megnemesedési átmenet természetesen itt is titok számunkra.

Isten bölcsessége és mindenhatósága vont a életközösségbe az életlent és élő, anyagot és szellemet, tehetetlent és cselekvőt, kiterjedtet és kiterjedés nélkülit, porszemet és isteni életet. Minden létbeli és életbeli végletet egy lényben: az emberben. Ez az embernek minden létező fölött erőt adó sajátossága és érdekessége.

b) *Az egység természete*

Nem homogén egység. Ez természetes már azért is, mert nem azonos értékűek az összetevők. De nem ez a fő oka az egység sajátos jellegének, hanem a *cél*, amelyért az egység van. Az Isten nagy célból hozta össze ezeket a végleteket. Éspedig azért, hogy a legalacsonyabb lényt is fölemelje az isteni élet megdicsőült boldogságára. A porszemnek is ott lesz a helye a Szentháromság legbelső otthonában. Annak a porszemnek, amely a négyes élet egységében vált meg a világtól.

A négy élet célja tehát a negyedik élet síkján van. Nem a tenyészélet síkján, nem az érzéki élet síkján, nem is a szellemi élet síkján, hanem az isteni élet síkján.

Ha ez a célgondolat uralkodik a keresztény élet egységében, akkor természetes, hogy az egység heterogén. Nem egyforma jogaik és kötelességeik, nem egyforma érvényesülési feladataik vannak az összetevőknek. Midenek fölött áll az isteni (kegyelmi, természetfölötti) élet. Mint egy kúpnak a hegye, csúcsa. Onnan kell nézni és mérni mindent, s oda fut össze minden alsóbbrendűnek helyes teljesítménye. Ha a csúcs szilárdan áll, akkor állhat az alap akár árvízben is. Ha a csúcs élete hibátlan, akkor az alap akár haldokolhat is. Ha egy ember mindenét elvesztette ezen a földön, de megnyerte az isteni életet, akkor mindent megnyert és semmit sem veszített — mert abban a felső egyben mindent megtalál. Mérhetetlen vigasz ez a mi bűnre hajló életünk hajócskájának sorsában. Az okos kormányosnak sok dolgot kell a tengerbe dobnia, hogy életét (az isteni életet) megmentse. Dobja csak bátran! Abban az életben mindent viszontlát — jobban és szebben, mint valaha voltak.

Nem az Isten *első* terve, hogy a csúcs legyen ugyan rendben, az alapok pedig hadd vesszenek. Isten első terve az, hogy az alapok is síma sorssal örökre boldoguljanak. Ez a terv Ádámban tolódott el. De most csak azt akarjuk megérteni, hogy nem egyenrangú az összetevők értéke és szerepe az egységben sem. *Az egység lényegesen a legfelső életért van; járulékosan a többiért.*

Ebből az a nagy gyakorlati igazság következik, hogy minél inkább elhatalmasodik a három alsóbb élet fölött a negyedik, annál értékesebb az egység — amint majd az örök életben maradéktalanul elhatalmasodik a három alsóbb fölött. S ezt egy csöppet sem fogja bánni egyik alsóbb élet sem.

Érthető ebből, hogy annál keresztényibb egy élet, minél erőteljesebben menetel az egész ember, tehát hármassóbb élete is, az isteni felé, vagyis minél inkább szolgálja azt, és minél inkább elhatalmasodik az egész emberen az isteni élet. — Ezért van az, hogy a szemlélődő szerzetesrendek szerepét első helyre teszi az Egyház a tagok összes más életformája között.

Ezt valahogyan ösztönösen mindenkor érezte a keveset gondolkodó ember is, mert igen hat rá a kegyelmies ember. Mai korban ez az élmény úgy alakult, hogy az *egész* embert óhajtják megneemesülve, életrevalóan, az emberszívnek megfelelően látni abban az egyéniségben, aki igazán Isten gyermeke. (Erről később bővebben.)

Az egység természete azonban mindenkor *realizmust* követel. Ebben is fontos a legfelső élet egyeduralma, de igen fontos az életerők *egyensúlya* is. Vagyis a felsőbb cél érdekében az erőket rendben kell tartani s egymás segítségére beállítani.

c) *Az egység mértéke*

Mínt hogy a keresztény élet erőteljessége a legtöbb egyedben sok

hiányt mutat, azért elsősorban az *alappérték* ismerete és betartása fontos. Ez pedig: Nem lehet sem a tenyész, sem az érzéki, sem a szellemi életet úgy élni, hogy akármelyik is, vagy éppen mind együttvéve, az isteni élet rovására (gyöngítésére, gátlására, vagy bármilyen ártalmára) legyen. Tehát a legelső mérték az, hogy *az isteni életet ne akadályozza a hármias alacsonyabb élet.*

Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy nem lehet az emberbe oltott isteni lélettől független tenyész, érzéki és szellemi életet élnie a megkeresztelt embernek anélkül, hogy meg ne tagadja embermivoltának legfőbb értékét, s az örök romlás veszélyébe ne döntse magát.

A Sátán és maga a bűnre hajló hármias élet ennél az alsó mértéknél kísérti sokat az átlagkeresztényt: szép, erős, fejlett testi lélettel; szívet kitöltő, életkedvtől duzzadó, minden boldogságot készen adó érzéki lélettel; fölszabadult, független, magasröptű, autonóm, világ urává lett szellemi lélettel. Nagy kísértés ez, főleg mert hamissága nem áttetsző, igaznak, emberszívhez szabottnak hangzik.

A négy élet egységének *felső* (vagy ha megfelelőbb a kifejezés: *teljes*) *mértéke* így alakul:

A kegyelmi élet *céljellege uralkodóvá* lett a három alacsonyabb élet fölött. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a keresztény túl van azon a problémán, hogy hármias alacsonyabb életének csupán *eszközi jellege* van. Készséges tehát arra nézve, hogy a kegyelmi kibontakozás nagyobb vagy kisebb mértékben veszi-e igénybe testét, érzéki és szellemi életét.

Itt kapcsolódik az áldozat lelkülete. Tudjuk az élet fokozatainak törvényeiből, hogy a magasabb élet fölveszi, „asszimilálja“, fölemésztí az alacsonyabbat, s ebből magasabb élet elemei lesznek. Az emberben az isteni élet törvényei hasonlóak. Legalkalmasabb anyaga a testi, az érzéki és a szellemi élet, amelyeket fölemészt az isteni élet. — De mindez az „asszimiláció“ csak a szabadakarat készséges följajánlásán keresztül történhetik. Ami természetesen nem egyszerű, játszi ténye az akaratsnak, annál kevésbé, mert a test, az érzéki élet és az alacsonyabb szellemi élet nem hajlamosak önmaguk föláldozására. — Így áll elő a *keresztény hősiesség* nagy és döntő szerepe, mely a teljesértékű kegyelmi kibontakozásnak lényeges föltétele. A kereszténység ilyen értelemben a hősiesség életszemlélete és életgyakorlata.

Ebből érthető, hogy valódi, élő kereszténység csak ott van, ahol megvan hősiességi alapja. (A szenttéavatásnál is legfontosabb tisztázni, hősi fokon gyakorolta-e az illető az erényeket?) Minthogy pedig a legtöbb ember húzódozik ettől, azért van a világon kevés igazán életerős és a kíváncsiaknak méltán bemutatható kereszténység.

A hősiességgel kapcsolatban nem kell megereszteni a képzelet szárnyait. A keresztény hősiesség nem valami különlegesség vagy éppen

felhőkbe emelkedő látvány, hanem saját, konkrét életünkön, ill. életünk apróságain való győzelem — hitünk szellemében. Sokszor a legkisebb kötelesség lelkiismeretes teljesítéséhez hősiesség kell. A hősiesség ui. nem más, mint az egyéniség erőinek szabad és elszánt olyan latba-
vetése, amely az illető egyén képességének nagy, szinte teljes feszítését jelenti.

Bizony sokszor az ún. lelkiélet is (még szerzeteseknél is) csak a hősiesség hiányának palástolása, ill. lelkiismereti pótlása.

A mai kor radikális iránya kedvez a hősiés életszemléletnek s így, akarva-nemakarva, az igazi keresztény szellem kifejlődésének. Mert ez a szellem mindenkor a hősiesség szelleme volt és lesz.